

MAHATMA PHULE KRISHI VIDYAPEETH, RAHURI

All India Coordinated Research Project on Chickpea

अखिल भारतीय समन्वयित हरभरा संशोधन प्रकल्प

कृषि संशोधन केंद्राचे नाव व पत्ता : कडधान्य सुधार प्रकल्प, म. फु. कृ. वि. राहुरी जि.

अहिल्यानगर

कृषि संशोधन केंद्र प्रमुखाचे नाव : डॉ. सुरेश दोडके

संपर्क क्रमांक : ०२४२६- २३३४४७, ९६०४२६११०१

ई मेल आयडी : pulse.mpkv@gmail.com

१) कृषि संशोधन केंद्राची जमीनीबाबतची माहिती

अ.क्र.	तपशिल	माहिती
अ.	स्थापना वर्ष	कडधान्य पिकांवरील संशोधनाचे बळकटीकरण योजना - १९७३ अखिल भारतीय समन्वीत हरभरा संशोधन प्रकल्प- १९९४ अखिल भारतीय समन्वीत तूर संशोधन प्रकल्प- २००२
ब.	संशोधन केंद्राचा उद्देश	कडधान्य पिकांवरील संशोधनाचे बळकटीकरण
क.	एकूण क्षेत्र (७/१२ नुसार)	४२.७६ हे.
ड.	लागवडीखालील तथा ओलिताखालील क्षेत्र	३५.२६ हे
ई.	पडीत क्षेत्र	-
फ.	इमारत/कार्यालयीन क्षेत्र	७.५ हे.

२) संशोधन वाणांची माहिती

अ.क्र.	पिक	संशोधन वाण	संशोधन केलेले वर्ष	लागवडीखालील क्षेत्र
१.	हरभरा (देशी)	विकास	१९८२	४.६१ लाख हे.
		विश्वास	१९८५	५.३४ लाख हे.
		फुले जी-१२	१९८९	६.२७ लाख हे.
		विजय	१९९३	६.८१ लाख हे.
		विशाल	१९९५	-
		राजस	२००५	-
		दिग्विजय	२००६	१३.०८ लाख हे.

		फुले विक्रम	२०१६	१९.२९ लाख हे.
		फुले विक्रांत	२०१७	१२.९३ लाख हे.
		फुले विश्वराज	२०२०	-
२.	हरभरा (काबुली)	विराट	२००१	-
		विहार	२००२	-
		कृपा	२००९	१२.९१ लाख हे.
		हिमाली	२०१२	-

३) मनुष्यबळ

मंजूर पदे	भरलेली पदे	रिक्त पदे
अ. कडधान्य पिकांवरील संशोधनाचे बळकटीकरण योजना		
२२	१६	०६
ब. अखिल भारतीय समन्वीत हरभरा संशोधन प्रकल्प		
०८	०५	०३

४) संशोधन केंद्राच्या मूळ उद्देशामध्ये नंतर झालेले बदल अथवा आवश्यक असलेले बदल-

प्रामुख्याने हरभरा व तूर पिकांचे संशोधन करणे.

५) निधीची तरतुद (मागील पाच वर्ष)

वर्ष	प्राप्त निधी	महसुली उत्पन्न	खर्च
अ. कडधान्य पिकांवरील संशोधनाचे बळकटीकरण योजना-			
२०१९-२०	६८,६७,०२५/-	-	६८,६७,०२५/-
२०२०-२१	८४,४१,०९७/-	-	८४,४१,०९७/-
२०२१-२२	८३,३३,५६६/-	-	८३,३३,५६६/-
२०२२-२३	८७,०५,३०५/-	-	८७,०५,३०५/-
२०२३-२४	७९,६९,०३२/-	-	७९,६९,०३२/-
ब. अखिल भारतीय समन्वीत हरभरा संशोधन प्रकल्प-			
	केंद्र हिस्सा	राज्य हिस्सा	
२०१९-२०	६९,८३,५०६/-	१९,९५,६९६/-	-
२०२०-२१	५६,८१,४२०/-	१६,३४,९०७/-	-
२०२१-२२	५७,२८,६९९/-	१५,२९,०९७/-	-
२०२२-२३	६१,९०,४०७/-	१४,१३,१७३/-	-
२०२३-२४	४७,९१,८८८/-	१५,४९,१५०/-	-

६) बीजोत्पादन माहिती (मागील पाच वर्ष)

वर्ष	बीजोत्पादनाचे क्षेत्र (हे.)	बीजोत्पादनाचे उत्पादन (क्विंटल)	उत्पन्न
अ. कडधान्य पिकांवरील संशोधनाचे बळकटीकरण योजना			
२०१९-२०	०.०८	०.१५	११२५/-
२०२०-२१	१.१७	११.०८	७२,०२०/-
२०२१-२२	२.२७	२१.५०	६८,८००/-
२०२२-२३	४.७५	४५.००	२,९७,२६२/-
२०२३-२४	८.१५	७७.२९	३,०९,१६०/-
ब. अखिल भारतीय समन्वीत हरभरा संशोधन प्रकल्प			
२०१९-२०	५.५५	२६.८०	४,१५,४००/-
२०२०-२१	२.२०	१५.६०	२,४१,८००/-
२०२१-२२	४.५५	३२.२८	५,००,३४०/-
२०२२-२३	१.६०	५.१५	८६,१३८/-
२०२३-२४	२.१०	१४.८६	२,४१,४७५/-

७) संशोधन केंद्रावर चालू असलेले इतर उपक्रम/ संशोधन प्रकल्प-

अ. हरभरा वाणांचे भिन्नत्व एकसारखेपणा आणि स्थिरता चाचणी प्रकल्प (DUS)

ब. पीक सुधारणेस गती देण्यासाठी हरभरा वाण संग्रहाचे जीनोमिक्स सहाय्यित वैशिष्ट्यकरण प्रकल्प (DBT)

क. भारतात डाळींचे स्वदेशी उत्पादन वाढवण्यासाठी बियाणे केंद्रांची निर्मिती योजना (Seed Hub)

ड. हरभरा पिकाचे दुष्काळ सहनशील वाण/ जाती निर्मिती योजना

८) कृषि संशोधन केंद्राकडील कार्यान्वित चाचणी प्रयोगशाळा / अंश तपासणी प्रयोगशाळा- निरंक

९) पाण्याचे स्त्रोत, संसाधने, सिंचन व्यवस्था, अवजारे, सौर पंप तंत्रज्ञान, यांत्रिकीकरण, ग्रीन हाऊस, पॉलिहाऊस, इ. बाबत उपलब्धता- उपसासिंचन, शेततळे, विहीर, बोरवेल, तुषार सिंचन संच, ट्रॅक्टर, मशागतीची अवजारे, रेनआउट शेल्टर, पॉलीकार्बोनेट हाऊस, शेडनेट, खळे शेतकरी प्रशिक्षण सभागृह

१०) प्रक्षेत्र संरक्षण व्यवस्था- निरंक

११) उत्पन्न वाढीसाठीची उपाययोजना- पीक फेरपालट, विद्यापीठाने शिफारस केलेल्या तंत्रज्ञानाचा वापर, यांत्रिकीकरण, जैविक शेतीसाठी लागणाऱ्या तंत्रज्ञानाचा वापर इ.

१२) पडीक जमीन असल्यास ती ओलिताखाली आणण्यासाठी उपाययोजना- निरंक

१३) उत्पादित बियाणे तसेच इतर धान्य साठवणुकीची व्यवस्था पन्त्याचे शेड- रॅटप्रुफ गोडाऊन व ड्रायिंग शेड

१४) संशोधनाबाबत भविष्यकालीन नियोजन-

- देशी हरभरा पिकाचे बहु कीड रोग प्रतिकारक्षम, दुष्काळ व उष्णता सहनशील व यांत्रिक पद्धतीने काढणीस उपयुक्त वाण तयार करणे.
- काबुली हरभरा पिकाचे बहु कीड रोग प्रतिकारक्षम, टपोरे दाणे असलेले वाण तयार करणे.
- तूर पिकाचे बहु कीड रोग प्रतिकारक्षम, दुष्काळ प्रतिकारक्षम वाण तयार करणे.
- सेंद्रिय शेती उपयुक्त एकात्मिक पीक पद्धती तंत्रज्ञान विकसित करणे.

१५) शेतकऱ्यांसाठी संशोधन केंद्र प्रक्षेत्र भेटीचे अथवा प्रशिक्षणाचे करण्यात आलेले आयोजन (मागील पाच वर्षात)

अ. क्र.	दिनांक	शेतकरी संख्या
१	१४/०२/२०१९	४५
२	०३/०२/२०१९	२५
३	१३/०६/२०१९	२०
४	१९/०७/२०१९	२५
५	२६/०९/२०१९	२५
६	०२/११/२०१९	२०
७	०३/१२/२०१९	२५
८	०३/०१/२०२०	२०
९	०५/०१/२०२०	२५
१०	२२/०२/२०२०	४५
११	०९/०६/२०२०	२५
१२	२६/०६/२०२०	२५
१३	०१/०७/२०२०	२०
१४	२७/०८/२०२०	२५
१५	२८/०८/२०२०	२५
१६	३०/०९/२०२०	३०
१७	०९/०१/२०२१	२५
१८	२२/०१/२०२१	२५

୧୯	୦୪/୦୨/୨୦୨୧	୨୬
୨୦	୧୭/୦୨/୨୦୨୧	୪୬
୨୧	୧୬/୦୩/୨୦୨୧	୨୬
୨୨	୧୯/୦୩/୨୦୨୧	୨୬
୨୩	୨୨/୦୩/୨୦୨୧	୨୬
୨୪	୨୮/୦୬/୨୦୨୧	୨୦
୨୫	୩୦/୦୬/୨୦୨୧	୨୬
୨୬	୦୩/୦୯/୨୦୨୧	୨୬
୨୭	୧୪/୧୦/୨୦୨୧	୨୬
୨୮	୧୪/୧୦/୨୦୨୧	୨୬
୨୯	୨୦/୧୦/୨୦୨୧	୨୬
୩୦	୦୪/୦୩/୨୦୨୧	୨୬
୩୧	୨୦/୦୭/୨୦୨୨	୨୬
୩୨	୦୧/୦୯/୨୦୨୨	୨୬
୩୩	୧୬/୦୯/୨୦୨୨	୨୦
୩୪	୨୦/୦୯/୨୦୨୨	୨୬
୩୫	୩୦/୦୯/୨୦୨୨	୨୬
୩୬	୦୨/୧୧/୨୦୨୨	୨୬
୩୭	୧୯/୧୦/୨୦୨୨	୨୬
୩୮	୧୭/୧୦/୨୦୨୨	୨୬
୩୯	୨୧/୦୧/୨୦୨୩	୨୬
୪୦	୦୧/୦୭/୨୦୨୩	୨୦
୪୧	୦୪/୦୭/୨୦୨୩	୨୦
୪୨	୧୪/୦୭/୨୦୨୩	୨୬
୪୩	୧୭/୦୮/୨୦୨୩	୨୬
୪୪	୧୬/୧୦/୨୦୨୩	୨୬
୪୫	୧୮/୧୦/୨୦୨୩	୨୬
୪୬	୦୨/୧୧/୨୦୨୩	୨୬
୪୭	୦୬/୧୨/୨୦୨୩	୨୬
୪୮	୦୭/୧୨/୨୦୨୩	୨୬
୪୯	୦୪/୧୨/୨୦୨୩	୨୬

୨୦	୧୨/୧୨/୨୦୨୩	୨୨
୨୧	୨୯/୧୨/୨୦୨୩	୨୨
୨୨	୩୦/୦୧/୨୦୨୪	୨୨
୨୩	୧୪/୦୨/୨୦୨୪	୪୨
୨୪	୦୨/୦୩/୨୦୨୪	୨୨
୨୫	୦୭/୦୩/୨୦୨୪	୨୨
୨୬	୦୨/୦୪/୨୦୨୪	୨୨
୨୭	୨୭/୦୪/୨୦୨୪	୨୨
୨୮	୨୬/୦୮/୨୦୨୪	୨୨